

SÖMÜRGEÇİLİK ÜZERİNE SÖYLEV, DOĞU KÜTÜPHANESİ: İSTANBUL (Doç. Dr. Güneş AYAS, Çev.)

KİTAP TANITIMI

Öğr. Gör. Ercan DEMİRCİ
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Yabancı Diller Yüksekokulu

Aimé Césaire, Sömürgecilik Üzerine Söylev, İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

Türkiye’de henüz yeteri kadar tanınmasa da, Aimé Césaire, yirminci yüzyılın önde gelen yazar, şair ve düşünürlerinden biri olarak kabul edilir. Sömürgecilik sonrası gelişen post-kolonyal literatürün, onun ortaya koymuş olduğu söylemleri, tartışmaları, tiyatro piyesleri ve denemeleri çerçevesinde şekillenmeye başladığı söylenebilir. Kendisine kıyasla daha çok tanınan *Yeryüzünün Lanetlileri* ve *Siyah Deri Beyaz Maskeler* gibi derin yankı uyandıran kitapların yazarı Frantz Fanon, onun öğrencisi olmuş önemli düşünürlerdendir. Günümüzde bile hâlâ tartışma platformlarında güncelliğini koruyan çok sayıda önemli temel konuları onlarca yıl önce ilk kez eserlerine konu edinen ve açıkça dile getiren Aimé Césaire’dir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, oryantalist söylemin eleştirisi ve Batı dışı modernlik tartışmaları ile sosyal bilimlerin Avrupamerkezci temellerinin sorgulanması gibi daha nice temel konuyu kaleme aldığı eserlerinde cesurca işlemeyi becerilmiş fikir ustasıdır.

Edward Said’in de şarkiyâtçılık konusunda bir vesileyle ifade ettiği gibi, *Sömürgecilik Üzerine Söylev* adlı yapıtında Aimé Césaire, oryantalizm ve kolonyalizm eleştirisini çok önceden başlatmış ve bu alanda yapılan çalışmalara kaynaklık etmiştir. Bununla birlikte, sadece bir düşünce ve fikir ustası değil aynı zamanda altmış yıla yakın bir zaman zarfında Martinik’in başkenti Fort-de-France’ı yöneten bir siyasetçidir. Bu yönüyle, kendi köklerine ilişkin yerelde kalan sorunları, düşünceleri vasıtasıyla ve siyasi kimliğini de ön planda tutarak evrenselleştirmiş ve İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Martinik’in sömürge konumundan Fransa’nın deniz aşırı il statüsüne geçmesinde etkin bir rol oynamıştır.

Césaire, Fransız sömürgesi olan Martinik’te doğmuştur. Martinik, Karayip Adaları’nda olmasıyla bir yönüyle Orta Amerika’lı diğer yönüyle Afrika’lı küçük bir deniz ülkesi konumundadır. Birçok Latin Amerika ülkesi ve Afrika ülkeleri gibi Fransız sömürgesine maruz kalmış olması bakımından ortak bir yönü de vardır. Bu bakımdan, Aimé, kendi ülkesinde doğmuş olmasına ve yaşamasına rağmen yerli kültürden ziyade Fransız kültürüyle büyümüştür. Fransız kültürüyle yetişmiş biri olarak Paris’e yüksek eğitim tahsili için gittiğinde aldığı eleştirel eğitim sayesinde kendi köklerinin bilincine varmış ve düşüncelerini sömürge karşıtlığı ve siyahî insanların savunuculuğunu üstlenme üzerinden yeniden konumlandırmıştır. Bu amaçla, hem kendi düşüncelerinin evrimini gösteren hem de tüm sömürge coğrafyalarındaki mağdur ve mazlumların sözcüsü konumunda olan iki önemli deneme kaleme almıştır. Bunlardan biri, *Sömürgecilik Üzerine Söylev* adlı denemesi, diğeri ise *Siyahilik Üzerine Söylev* adlı eseridir. Her iki eserde de temelde, köleliğe, sömürü düzenine, emperyalizme, küresel olguların tahribatına karşı bir yeniden konumlanma, bir karşı duruş ve daha ziyade uyanış ve bilinçlenme söz konusudur.

Batıdan aldığı eleştirel eğitim sayesinde motive olan Césaire, bu yönüyle Batının hem içinde hem de dışında yer alan bir sınır münevveri olarak, Batıyı yine kendi değerlerinden biri olan evrensel hümanizmasıyla eleştirmiştir.

Césaire’in *Sömürgecilik Üzerine Söylev* adlı denemesi, Avrupa’nın İkinci Dünya Savaşı sonrası hali üzerine bir durum saptamasıyla başlar. Aimé, çalışmasının daha ilk satırlarında, “Batı kendi yarattığı problemleri çözmekten acizdir” der. *Sömürgecilik Üzerine Söylev* adlı yapıt, sömürgecilik bağlamında üretilen tüm sorunları ön plana koyarak merkeze yerleştiren ve sömürge karşıtlığını derinlemesine irdelleyen bir manifesto niteliğinde anahtar metinlerden biridir. Sömürgeciliğin sömürülen üzerindeki, daha ziyade sömürülenin tarihi, kültürü, medeniyeti ve değerleri üzerindeki uzun soluklu menfi etkisini etraflıca incelemektedir. Bir yönüyle antikolonyalist diğer yönüyle siyahilerin üstün bir ırk olduğu (négritude), bir başka deyişle en azından beyazlar kadar insan olduğu fikrine inanmış bir dava insanı olarak Césaire, söz konusu eserinde Afrika halklarının geçmişte sayısız başarılarına imza atmış bir medeniyet olduğunu, siyahî insanların savunuculuğu ve sözcülüğüne üstlenerek, etraflıca anlatmaya çalışır. Diğer yönüyle ise, sömürgeci güçlerin kendilerine göre sözde ilkel toplumları medenileştirme ve ehlileştirme misyonlarının tam anlamıyla bir sis perdesi olduğunu ve ürettikleri tüm sorunların sadece üzerini örttüklerini kanıtlamaya çalışır.